

B.A. Part-III (Hons.) Examination, 2020

Subject : SANSKRIT

PAPER : VI

(New & Old Syllabus)

Time : 2 Hours.

Full Marks : 50

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give the answers in their own words as far as practicable.

1. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ (निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও।) 10 X 2 = 20
- ক) “शरीरं तावदिच्छार्थव्यवच्छिन्ना पदावली”—मतानुसारेण काव्यलक्षणं सविशदं आलोच्यताम्। अस्मिन् काव्यलक्षणे शब्दार्थयोः मध्ये किम् गुरुत्वपूर्णम्?
 (“शरीरं तावदिच्छार्थव्यवच्छिन्ना पदावली”—मतानुसारेण काव्यलक्षणं सविशदं आलोचना कर। उक्त काव्यलक्षणे शब्द अथवा अर्थे मध्ये कौनो गुरुत्वपूर्ण?)
- ख) आचार्यस्य दण्डिः मतानुसारेण महाकाव्यस्य लक्षणं वैशिष्ट्यं च निरूपयताम्।
(आचार्य दण्डीर मतानुसारेण महाकाव्ये लक्षणं च वैशिष्ट्यं निरूपण कर।)
- ग) आचार्यवामनमनुसृत्य काव्यस्य भेदाः विशदेन निरूपणीयाः।
(आचार्य वामनेर मतानुसारेण काव्ये भेदसमूह विशदे आलोचना कर।)
- घ) विश्वनाथम् अनुसृत्य श्लेषालंकारस्य स्वरूपं उदाहरणसह आलोच्यताम्।
(विश्वनाथके अनुसरण करे अलंकारे स्वरूप उदाहरण सह आलोचना कर।)
2. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु षट् प्रश्नाः समाधेयाः। (नीचेर ये-कौनो छयटि प्रश्नेर उত্তर दाओ।) 5 X 6 = 30
- क) “तदल्लमपि नोपेक्ष्यं काव्ये दुष्टं कथं न स्यादप्युः सुन्दरमपि श्विष्टेणैकेन दुर्भगम्”—‘दुर्भगम्’ शब्दस्य प्रतिशब्दं लिख्यताम्। अस्य श्लोकस्य तात्पर्यं व्याख्यायताम्।
 “तदल्लमपि नोपेक्ष्यं काव्ये दुष्टं कथं न स्यादप्युः सुन्दरमपि श्विष्टेणैकेन दुर्भगम्”—‘दुर्भगम्’ शब्दस्य प्रतिशब्दं लेख। श्लोकस्य तात्पर्यं व्याख्या कर।
- ख) दण्डी कस्य प्रस्थानस्य आलंकारिकः? काव्यादर्शग्रन्थे कति परिच्छेदाः विद्यन्ते? दण्डिः मतानुसारेण कवित्वशक्त्याः प्रयोजनीय-कारणानि व्याख्येयानि।
(दण्डी कौन प्रस्थाने आलंकारिक? काव्यादर्श ग्रन्थे कति परिच्छेद आछे? दण्डीर मते कवित्वशक्तिर प्रयोजनीय कारणगुलि व्याख्या कर।)
- ग) संस्कृतभाषया व्याख्यायताम्—“इदमन्तः तमः कृष्णं जायेत भुवनत्रयम्
यदि शब्दाह्वयं ज्योतिरासंसारं न दीप्यते”।
संस्कृत भाषाय व्याख्या कर— “इदमन्तः तमः कृष्णं जायेत भुवनत्रयम्
यदि शब्दाह्वयं ज्योतिरासंसारं न दीप्यते”।
- घ) संस्कृतभाषया व्याख्यायताम्—काव्यं ग्राह्यमलंकारात्। (संस्कृतभाषाय व्याख्या कर—‘काव्यं ग्राह्यमलंकारात्’।)
- ङ) “रीतिरात्रा काव्यस्य”—उद्धृतसूत्रस्य तात्पर्यं निरूपयताम्। (“रीतिरात्रा काव्यस्य”—उक्तिर तात्पर्यं निरूपण कर।)
- च) दीपक-तुल्ययोगिता-अलंकारयोः पार्थक्यं निरूपयताम्। (दीपकं च तुल्ययोगिता अलंकारे पार्थक्यं निरूपण कर।)
- छ) कारणनिर्देशपूर्वकं अलंकारः निर्णयः (सरलसंस्कृतेन)।
मधुरः सुधावदधरः पल्लवतुल्योऽतिपेलवः पाणिः
चकितमृगलोचनाभ्यां सदृशी च चपले लोचने तस्याः।
(कारण निर्देशपूर्वकं अलंकार निर्णय कर (सरल संस्कृते)।
मधुरः सुधावदधरः पल्लवतुल्योऽतिपेलवः पाणिः
चकितमृगलोचनाभ्यां सदृशी च चपले लोचने तस्याः।
- ज) कारणनिर्देशपूर्वकं अलंकारः निर्णयः (सरलसंस्कृतेन)।
रावणावग्रहकान्तमिति वागमृतेन सः
अभिव्यक्तं मरणच्छस्यं कृष्णमेघस्तिरोदधे।
(कारण निर्देशपूर्वकं अलंकार निर्णय कर (सरल संस्कृते)।
रावणावग्रहकान्तमिति वागमृतेन सः
अभिव्यक्तं मरणच्छस्यं कृष्णमेघस्तिरोदधे।